

XLII. ELŐADÓMŰVÉSZET

ágazathoz tartozó

4 0215 07

SZÍNÉSZ II.

(SZÍNHÁZI ÉS FILMSZÍNÉSZ SZAKMAIRÁNY)

SZAKKÉPESÍTÉSHEZ

I. A szakképesítés alapadatai

A szakképesítés azonosító száma: 4 0215 07

A szakképesítés megnevezése: Színész II.

Szakirány megnevezése: Színházi- és filmszínész

Tanulmányi terület: Művészet

Iskolai rendszerű képzés esetében az évfolyamok száma: 5 év, 2 év

I. Óraszámok szakgimnáziumi képzésben 9-12 és 5/13. évfolyamra

9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	5/13. évfolyam	Összóraszám
1148 óra*				961	2109

***A megjelölt óraszámok szakmai szempontok figyelembevételével jelenjenek meg a 9-12 évfolyamokban.**

II. Óraszámok két évfolyamos szakgimnáziumi képzésben 1/13-2/14. évfolyamra

1/13. évfolyam	2/14. évfolyam	Összóraszám
1116	961	2077

IV. A Színész II. szakképesítés Színházi- és filmszínész szakirány modulja, tantárgyai, témakörei

Munkavédelem színházi munkaterületeken	
<i>Tantárgyak megnevezése</i>	<i>Témakörök</i>
Munkavédelmi ismeretek színházi munkaterületeken	A színházi üzem veszélyforrásai veszélyhelyzetei, azok elhárítása
	A színpadi tevékenység balesetvédelmi előírásai
	A színházi üzem kiszolgáló területeinek veszélyforrásai, helyzetei, balesetvédelmi előírásai
Színpadi és filmszínészi alakítás	
Színészmesterség gyakorlata	Szöveg nélküli és szöveges helyzetgyakorlatok, etűdök
	Zenes helyzetgyakorlatok, etűdök
	Különböző hangulatú, egyszerű szerkezetű jelenetek előadása színdarabokból
	Kötött szövegű, verses drámarészletek előadása, színpadi stilizáció
	Lélektani ábrázolás megjelenítése különböző stílusú drámarészletek előadásával
	Filmszínészi játék

Vers- és prózamondás gyakorlata	Egyszerű szerkezetű, hangulat- és tájfestő lírai és prózai művek elemzése és előadása
	Összetett szerkezetű, különböző verselésű lírai művek elemzése és előadása
	Párbeszéd szerkezetű és prózai szövegek előadása
	Nép- és műballadák előadása
	Modern lírai és prózai művek elemzése és előadása
	Drámai szövegek, monológok előadása
Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata	Lazító, légző és koncentrációs gyakorlatok
	A hangadás: zönggyakorlatok, hangerő, hangmagasság
	Artikulációs és hangzójavító gyakorlatok
	Ritmus-, tempógyakorlatok
	A hanglejtés, hangsúly, hangszín gyakorlatai
	Nonverbális kifejező eszközök
Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata	Légzéstechnika
	Hangadás, skála-gyakorlatok
	Népdalok, népdalfeldolgozások, virágénekek előadása
	Sanzonok, táncdalok, duettek előadása
	Dramatikus szerkezetű szonok, kuplék előadása
	Musicalrészletek előadása
Színpadi mozgás gyakorlata	Színpadi mozgás-tréning, koordinációs gyakorlatok
	Testtudat kialakítását célzó technikák
	Tánctechnikai tréningek (balett-, jazz tánc)
	Kontakt-technikák

	Pantomim
	Néptánc
Színház-, film-, drámaelmélet és történet	Irodalmi műelemzés, poétikai és dramaturgiai ismeretek
	Művelődéstörténeti és művészettörténeti korszakok
	Jelmez-, viselet-, és divattörténet
	A színház- és a filmművészet elmélete, esztétikája
	Egyetemes színháztörténet
	Magyar színháztörténet
	Egyetemes drámatörténet
	Magyar drámatörténet
	A színművészet etikai, pszichológiai vonatkozásai
	Egyetemes és magyar filmtörténet
	Zenés színház elmélete és története
	Vizuális kultúra
	Mozgóképkultúra- és médiaismeret

Képesítő vizsga

a 02154062 Színész II. *Színházi- és filmszínész*

szakképesítés megszerzésére irányuló

szakmai képzéseket megalapozó programkövetelmény alapján

Vizsgatevékenységek:

I. Gyakorlati: színpadi alakítás.

Szerepfeladat végrehajtása (a felkészülési időszak kezdetekor kijelölt feladat)

II. Szóbeli: Színház- és drámatörténet, műelemzés.

Szóbeli vizsgatevékenység, tételsor alapján.

	A mérés módszere	Az értékelés szempontjai	Súlyozása százalékos arányban kifejezve a vizsga egészének értékelésében	Egyéb követelmények
Gyakorlati / színpadi alakítás	pontozás	A szerepfeladat végrehajtásának, a színészi eszközrendszer működtetésének felkészültsége, a megvalósítás színvonala	70	A vizsgaelőadásban kijelölt, dramaturgiai szempontból jelentős szerepfeladat megvalósítása

Szóbeli / Színház- és drámatörténet, műelemzés	pontozás	A tételben meghatározott művelődés-, színház- és drámatörténet ismeretek alkalmazása, az elemzőképesség, valamint a szakszerű és hatékony kommunikáció színvonala.	30	
---	----------	--	----	--

2020. szeptember 1-től

4 0215 07 A XLII. ELŐADÓMŰVÉSZET ágazathoz tartozó
SZÍNÉSZ II. (SZÍNHÁZI ÉS FILMSZÍNÉSZ SZAKMAIRÁNY) SZAKKÉPESÍTÉSHEZ

		9.		10.		11.		12.		5/13.	
		E	GY	E	GY	E	GY	E	GY	E	GY
	Összesen:	3,5	9,5	4	10	4	9	4	8	7	24
	Összesen:	13		14		13		12		31	
Munkavédelem színházi munkaterületeken	Munkavédelmi ismeretek színházi munkaterületeken	fő szakképesítés	0,5								
Színpadi és filmszínészi alakítás	Színézmesterség gyakorlata	fő szakképesítés		2		2		2		2	11
	Vers- és prózamondás gyakorlata	fő szakképesítés		2		2		2		2	4
	Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata	fő szakképesítés		1		2		1		1	3
	Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata	fő szakképesítés		2,5		2		2		1	3
	Színpadi mozgás gyakorlata	fő szakképesítés		2		2		2		2	3
	Színház-, film-, drámaelmélet és történet	fő szakképesítés	3		4		4		4		7

K E R E T T A N T E R V
SZÍNÉSZ II.
SZAKKÉPESÍTÉSHEZ

II. A szakképesítés alapadatai

A szakképesítés azonosító száma: 4 0215 07

A szakképesítés megnevezése: Színész II.

Szakirány megnevezése: Színházi- és filmszínész

Tanulmányi terület: Művészet

Iskolai rendszerű képzés esetében az évfolyamok száma: 5 év, 2 év

III. Óraszámok szakgimnáziumi képzésben 9-12 és 5/13. évfolyamra

9. évfolyam	10. évfolyam	11. évfolyam	12. évfolyam	5/13. évfolyam	Összóraszám
1148 óra*				961	2109

**A megjelölt óraszámok szakmai szempontok figyelembevételével jelenjenek meg a 9-12 évfolyamokban.*

IV. Óraszámok két évfolyamos szakgimnáziumi képzésben 1/13-2/14. évfolyamra

1/13. évfolyam	2/14. évfolyam	Összóraszám
1116	961	2077

IV. A Színész II. szakképesítés Színházi- és filmszínész szakirány modulja, tantárgyai, témakörei

Munkavédelem színházi munkaterületeken	
<i>Tantárgyak megnevezése</i>	<i>Témakörök</i>
Munkavédelmi ismeretek színházi munkaterületeken	A színházi üzem veszélyforrásai veszélyhelyzetei, azok elhárítása
	A színpadi tevékenység balesetvédelmi előírásai
	A színházi üzem kiszolgáló területeinek veszélyforrásai, helyzetei, balesetvédelmi előírásai
Színpadi és filmszínészi alakítás	
Színészmesterség gyakorlata	Szöveg nélküli és szöveges helyzetgyakorlatok, etűdök
	Zenés helyzetgyakorlatok, etűdök
	Különböző hangulatú, egyszerű szerkezetű jelenetek előadása színdarabokból
	Kötött szövegű, verses drámarészletek előadása, színpadi stilizáció

	Lélektani ábrázolás megjelenítése különböző stílusú drámarészletek előadásával
	Filmszínészi játék
Vers- és prózamondás gyakorlata	Egyszerű szerkezetű, hangulat- és tájfestő lírai és prózai művek elemzése és előadása
	Összetett szerkezetű, különböző verselésű lírai művek elemzése és előadása
	Párbeszédés szerkezetű és prózai szövegek előadása
	Nép-és műballadák előadása
	Modern lírai és prózai művek elemzése és előadása
	Drámai szövegek, monológok előadása
Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata	Lazító, légző és koncentrációs gyakorlatok
	A hangadás: zönggyakorlatok, hangerő, hangmagasság
	Artikulációs és hangzójavító gyakorlatok
	Ritmus-, tempógyakorlatok
	A hanglejtés, hangsúly, hangszín gyakorlatai
	Nonverbális kifejező eszközök
Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata	Légzéstechnika
	Hangadás, skála-gyakorlatok
	Népdalok, népdalfeldolgozások, virágénekek előadása
	Sanzonok, táncdalok, duettek előadása
	Dramatikus szerkezetű szonok, kuplék előadása
	Musicalrészletek előadása
Színpadi mozgás gyakorlata	Színpadi mozgás-tréning, koordinációs gyakorlatok
	Testtudat kialakítását célzó technikák

	Tánctechnikai tréningek (balett-, jazz tánc)
	Kontakt-technikák
	Pantomim
	Néptánc
Színház-, film-, drámaelmélet és történet	Irodalmi műelemzés, poétikai és dramaturgiai ismeretek
	Művelődéstörténeti és művészettörténeti korszakok
	Jelmez-, viselet-, és divattörténet
	A színház- és a filmművészet elmélete, esztétikája
	Egyetemes színháztörténet
	Magyar színháztörténet
	Egyetemes drámatörténet
	Magyar drámatörténet
	A színművészet etikai, pszichológiai vonatkozásai
	Egyetemes és magyar filmtörténet
	Zenés színház elmélete és története
	Vizuális kultúra
	Mozgóképkultúra- és médiaismeret

A

**Munkavédelem színházi munkaterületeken
megnevezésű**

programkövetelmény-modul

tantárgyai, témakörei

A Munkavédelem színházi munkaterületeken megnevezésű programkövetelmény-modulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák:

	Munkavédelmi ismeretek színházi munkaterületeken
FELADATOK	
Betartja a színház, a színpad és a raktározási területek üzemszerű működésének szabályait	x
Betartja a színházi tevékenységhez kapcsolódó munka- és balesetvédelmi szabályokat	x
Betartja a színházi tevékenységhez kapcsolódó biztonságtechnikai-, tűz- és környezetvédelmi szabályokat	x
Betartja a színpadi, pódiumi eszközök, kellékek, bábok mozgatásával kapcsolatos balesetvédelmi szabályokat	x
Ellátja a színpadi eszközök mozgatásával okozott balesetekhez kapcsolódó alapvető elsősegély-nyújtási feladatokat	x
SZAKMAI ISMERETEK	
A színházépület berendezéseinek üzemszerű működésére vonatkozó baleset- és tűzvédelmi előírások	x
A színpadi munkára vonatkozó általános munkavégzési előírások	x
A színpadtérre, zenekari árokra vonatkozó balesetvédelmi előírások	x
A kiszolgáló és üzemi helyiségekre (öltözők, mosdók, pihenők, mellékhelyiségek, műhelyek, táruk és próbatermek) vonatkozó balesetvédelmi előírások	x

A közönségforgalmi terekre és útvonalakra, valamint a nézőtérre vonatkozó baleset- és tűzvédelmi előírások	x
A világítási- és villamos berendezésekre vonatkozó biztonságtechnikai előírások	x
A színházi munkával összefüggő veszélyes tevékenységek munkavédelmi előírásai	x
Alsó- és színpadszinti gépezetek (süllyesztők, forgószínpadok, színpadi kocsik) kezelésére, használatára vonatkozó balesetvédelmi előírások	x
A felsőgépezet kezelésére, működtetésére vonatkozó balesetvédelmi előírások	x
A díszletépítés, -bontás; próbák, előadások és gyorsváltozások munka-, baleset-, és tűzvédelmi előírásai	x
Szűrő-, vágó- és lőfegyver kezelésére és tárolására vonatkozó biztonságtechnikai előírások	x
Pirotechnikai tevékenység, egyéb tűzveszélyes cselekmény tűzvédelme	x
Artista és kaszkadőr tevékenység balesetvédelmi előírásai	x
A színpadi díszletelemek kellékek, bútorok szerelésével, bontásával, valamint használatával kapcsolatos munkavédelmi előírások	x
Az anyag- és kellékmozgatás, -szállítás biztonsági előírásai	x
Elsősegély-nyújtási alapismeretek	x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK	
A munkabiztonság szakmai nyelvezetének, fogalmainak értelmezése	x
A munkabiztonsági eszközök, felszerelések használata	x
A munkabiztonsághoz kapcsolódó jelképek értelmezése	x
Alapvető elsősegély-nyújtási cselekvések	x

1. Munkavédelmi ismeretek színházi munkaterületeken tantárgy

A tantárgy a főszakképesítéshez kapcsolódik.

1.1. A tantárgy tanításának célja

Felkészítés munka- és balesetvédelmi szempontból a színházi üzem veszélyforrásainak felismerésére, elkerülésére, veszély esetén a megfelelő és elvárhatóan szakszerű viselkedésre, cselekvésre.

A tárgy tanításának célja továbbá, feltárni a színházi üzem működésének sajátosságait, az egyes üzemterületek önálló és összefüggő működésének veszélyforrást jelentő körülményeit, a színházi intézmény biztonságtechnikai feltételrendszerét.

Bemutatni az előadó-művészeti tevékenység munka-, baleset-, tűz és környezetvédelmi előírásait, a veszélyhelyzetek kiküszöbölésének alapismereteit.

1.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A tantárgy kapcsolódik az általános munkavédelmi alapismeretek tantárgyhoz. A színházi üzem sajátos veszélyforrásait tárja fel.

1.3. Témakörök

1.3.1. A színházi üzem veszélyforrásai veszélyhelyzetei, azok elhárítása

A színházi üzem működésének komplexitása, az egyes elemek (játékterek, nézőterek, közlekedők, kiszolgáló területek stb.) önálló és összefüggő működése.

Az üzemszerű működés egyes területei, helyszínei, helyiségei, berendezései, személyi és tárgyi feltételrendszere. A működés folyamatának általános biztonságtechnikai feltételrendszere, jellemzői, veszélyforrásai.

A színházi üzem, azon belül a játékterek komplex működése, a különböző egységek (díszletmozgatási berendezések, apparátus, világítástechnikai eszközök, apparátus stb.). működéséből fakadó veszélyhelyzetek, azok kiküszöbölése, elhárítása.

A világítási- és villamos berendezésekre vonatkozó biztonságtechnikai előírások.

Az előadói tevékenység általános munka-, baleset-, tűz- és környezetvédelmi előírásainak betartása veszélyhelyzetekben.

Az előadói tevékenység biztonságtechnikai feltételrendszere, a veszélyhelyzetek kiküszöbölésének alapismeretei a színházi üzem egészére vonatkozóan.

Az alkalmazható segédeszközök használatának módja.

1.3.2. A színpadi tevékenység balesetvédelmi előírásai

A színpadi játéktér tárgyi környezete, berendezéseinek, gépezeteinek működésére, működtetésére vonatkozó alapismeretek.

A színpadtérre, zenekari árokra vonatkozó balesetvédelmi előírások.

Az előadói tevékenység tárgyi eszközrendszerének (díszlet, bútor, kellék) mozgatásából, mozgásából fakadó veszélyhelyzetek.

A színpadi előadói tevékenység során alkalmazásra kerülő balesetvédelmi előírások.

Szűrő-, vágó- és lőfegyver kezelésére és tárolására vonatkozó biztonságtechnikai előírások.

Pirotechnikai tevékenység, egyéb tűzveszélyes cselekmény tűzvédelme.

Artista és kaszkadőr tevékenység balesetvédelmi előírásai.

A színpadi díszletelemek kellékek, bútorok szerelésével, bontásával, valamint használatával kapcsolatos munkavédelmi előírások.

Alsó- és színpadszinti gépezetek (süllyesztők, forgószínpadok, színpadi kocsik) kezelésére, használatára vonatkozó balesetvédelmi előírások.

1.3.3. A színházi üzem kiszolgáló területeinek veszélyforrásai, helyzetei, balesetvédelmi előírásai

A színházi üzem kiszolgáló helyszínei, helységei (tárak, raktárok) eszközei. A kiszolgáló munkafolyamatok biztonságtechnikai előírásai, a munkafolyamatok során tapasztalható veszélyhelyzetek.

Az előadó tevékenység és a kiszolgáló tevékenységek érintkezési pontjai. A kiszolgáló tevékenységek biztonságtechnikai alapszabályai.

A kiszolgáló és üzemi helyiségekre (öltözők, mosdók, pihenők, mellékhelyiségek, műhelyek, táruk és próbatermek) vonatkozó balesetvédelmi előírások.

A közönségforgalmi terekre és útvonalakra, valamint a nézőtérre vonatkozó baleset- és tűzvédelmi előírások.

1.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

A képzés fontos eleme a szemléltetés, amelynek célszerű helyszíne a működésében megfigyelt színházi üzem, előadóművészeti környezet.

A

**Színpadi és filmszínészi alakítás
megnevezésű**

programkövetelmény-modul

tantárgyai, témakörei

A Színpadai és filmszínészi alakítás megnevezésű programkövetelmény-modulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák:

	Színészmesterség gyakorlata	Vers- és prózamonológus gyakorlatok	Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata	Ének- és hangképzés egyéni gyakorlata	Színpadai mozgás gyakorlata	Színház-, film-, drámaelmélet és történet tantárgy műalkotások története, elemzése, esztétikája
FELADATOK						
Felkészültsége és tudása szerint maradéktalanul ellátja a rábízott színházi, filmszínészi próbafeladatokat belső (színház, stúdió) és külső (pl. vendégszínház, tájelőadás, alkalmi játéktér stb.) helyszínen egyaránt	x	x		x	x	
A kijelölt színpadai- és kamerapróbákban a próbarendnek megfelelően, alkotó módon közreműködik	x			x	x	
A kijelölt olvasópróbában a színpadai vagy filmalkotás szövegkompozíciójáról és a játéktér kereteit illetően ismereteket gyűjt						x
A kijelölt elemző, asztali próbákban értelmezi és elemzi szerepe szövegét, jeleneteinek kommunikációs helyzetét	x	x	x			x

A rendelkező próbák során a rendezői utasítások betartásával, szerepépítési technikáinak alkalmazásával szerepet alkot	X	X				X
Szöveget tanul, értelmez, szövegeit szituációba helyezi	X	X				
Artikulációs készségét, beszédtechnikáját, verbális kifejezőerejét tudatosan alkalmazva megfelelő ritmusban, értelmileg tagoltan megformálja a szerep szövegelemeit	X	X	X			
Improvizációs gyakorlatokkal, érzelmi emlékezete és fantáziája segítségével kialakítja a szerep lélektani karakterét	X					
A táncpróbákon koreográfiát tanul, rögzít					X	
Az énekpróbákon dalt tanul, rögzít				X		
A mozgáspróbákon színpadi mozgást tanul be, rögzít					X	
Kiírás szerinti ruha- és cipőpróbán vesz részt	X					
Az emlékpróbák során szövegét, ének-, táncszámát, mozgását a rendezői utasítás szerint a játéktérnek megfelelő scenikai szituációba helyezi	X	X	X	X	X	
Az összpróbák során alakítását összehangolja a díszlet, a fény- és hangtechnika, a jelmez és kellék, valamint a partnerek meghatározottságaival	X	X	X	X	X	
A megformált alakítását a főpróbák során kontrollálja	X	X	X	X	X	X
A felújító- és részpróbákon, idegen helyszín esetén, bejárópróbán vesz részt	X					

A színpadi, filmszínészi alakításhoz szükséges alkotó állapotot hoz létre	x					x
Megteremti a színpadra lépés, a filmfelvétel fizikai feltételeit: bemelegít, mozgást és táncot próbál, beénekel			x	x	x	
Megteremti a színpadra lépés, filmfelvétel szellemi feltételeit: dikciót és akciót memorizál, koncentrálnak	x	x				x
Jelenetét felkészülten várja, pontosan kezdi	x					
Álhaját, maszkot készít a fodrász segítségével	x					
Sminkel, arcot, testet fest	x					
Színpadi jelmezt, fellépő ruhát ölt az öltöztető segítségével	x					
Alakítását a próbafolyamat során kiérlelt esztétikai formában, meghatározott játékmódban, és tárgyi keretek között (díszlet, kellék) létrehozza az előadás, a filmfelvétel során	x	x	x	x	x	x
A rendezői utasítások alapján megformált alakot megfelelő intenzitással és hitelességgel megjeleníti	x	x	x	x	x	x
Kapcsolatot tart partnereivel, a színházi és filmes munkatársakkal	x					c
Rögtönzéssel áthidalja a váratlan nehézségeket	x					
Alakításával szolgálja az előadás értékalakzatának közvetítését	x					x
Kellékeit, jelmezt, egyéb eszközeit a társulatba visszaszolgáltatja, lesminkel	x					
Szabadtéri, alkalmi produkciók színészi feladatait látja el	x	x	x	x	x	x

Meghallgatáson, castingon vesz részt	x	x	x	x	x	x
SZAKMAI ISMERETEK						
Színház- és filmelméleti alapfogalmak						x
Dramaturgiai fogalmak, műelemzési szempontok						x
A dráma- és színháztörténet jelentős korszakai						x
A művelődéstörténet színházművészeti vonatkozásai						x
A művészet-, jelmez- és viselettörténet jelentős korszakai, a korstílusok jellemzői						x
Az esztétika alapfogalmai						x
A filmtörténeti, filmesztétikai alapfogalmak						x
A színészgyakorlat, színészmesterség módszerei, típusai	x					x
Mozgóképes színészgyakorlat	x					
A művészi, előadói beszéd szabályai, a színpadi kifejezőerő fokozásának technikái		x	x			
A zenés színészmesterség eszköztárának alkalmazása	x			x	x	
A színpadi beszédtechnika szabályai, technikái, alkalmazásuk			x			
A színpadi hangképzés és daléneklés módszertana, technikája				x		
A színpadi mozgás, kontaktmozgás, gesztusnyelv					x	
A pantomim kifejezés alaptechnikái					x	
A színpadi akrobatika, a vívás alaptechnikái					x	

A színpadi tánc műfajainak, típusainak alapismeretei					x	
A balett-tánc technikájának alapismeretei					x	
Színpadtechnika, szcenika						x

2. Színészmesterség gyakorlata tantárgy

2.1. A tantárgy tanításának célja

Kialakítani és fejleszteni a színpadi és filmes színészi tevékenységhez szükséges előadói készségeket, technikai adottságokat és ismereteket, koncentráló és kontrolláló képességeket.

Feltárni a színészi alkotó tevékenység belső alapjait (önismeret, empátia, kreativitás, koncentrálóképeség), a szerepelemzési és -építési technikákat.

Képesé tenni a növendéket színészi helyzetgyakorlatok improvizálására, a mindennapi élet helyzeteinek feldolgozására, drámarészletek értő és színvonalas megjelenítésére, színpadi kapcsolat teremtésére, a színpadi szerep megformálására, a színpad és a film szerepépítési technikáinak önálló alkalmazására. A színpadi alak érzéseinek, indulatainak, lelkiállapot-változásainak kifejezésére.

2.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A Színészmesterség gyakorlata tantárgy alapvető didaktikai feladata a képzést lezáró komplex szakmai gyakorlati vizsgafeladat megvalósítása, ezért koordinációs szerepe van a többi gyakorlati tárgy (Vers- és prózamondás gyakorlata, Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata, Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata, Színpadi mozgás gyakorlata) konkrét tananyagelemeinek, didaktikai célrendszerének meghatározásakor, összegző szerepe azok eredményeinek felhasználásakor. A szerepfeladatok szövegelemeinek elemzésekor, a játéktílusok kialakításakor felhasználja a Színház-, film-, drámaelmélet és történet tantárgy során elsajátítottakat.

2.3. Témakörök

2.3.1. *Szöveg nélküli és szöveges helyzetgyakorlatok, etűdök*

A színészi ábrázolás alapkérdései.

Relaxáció, koncentráció gyakorlatai.

Történet szerkesztése és megjelenítése

Improvizáció, improvizáció zenére vagy témára, összetett improvizációk

Szituáció megfogalmazása állóképben mozdulatsorral.

Érzetek felidézésének gyakorlatai.

Érzelmelek felidőzésének gyakorlatai.

Szöveges és szöveg nélküli helyzetgyakorlatok:

Helyzetgyakorlatok alkotása saját élményanyagból.

Helyzetgyakorlatok alkotása egy megadott mondat, ill. szövegtöredék szituációba helyezésével.

Konfliktus köré szerkesztett helyzetgyakorlatok alkotása.

A színpadi jelenlét, a személyiség, egy-egy adott szerep megjelenítésének kérdései.

Szöveg, gesztus összehangolása, a szó és a cselekmény egymáshoz illesztése.

Színpadi kapcsolatteremtés.

Színpadi, színészi dramaturgia, választás és cselekvés.

Váltások a színészi játékban.

Cselekvés és állapot kifejezése.

Tárgyi eszközök (kellék és bútor) használata.

Belső és külső színészi technika és felkészülés.

A helyzetgyakorlatok pontosítása, bemutatása.

2.3.2. *Zenés helyzetgyakorlatok, etűdök*

A kreativitás és a fantáziai szerepe a színészi alkotásban.

Naturális és stilizált játékmód.

Adott zeneművekre (rigmus, népdal, műdal) készített helyzetgyakorlatok.

Próbatechnikák.

Színpadi ritmus és tempó.

Zenei ritmus és tempó.

Hangkeltés a színpadon.

A színpadi zene típusai, azok alkalmazása.

A helyzetgyakorlatok pontosítása, bemutatása.

2.3.3. *Különböző hangulatú, egyszerű szerkezetű jelenetek előadása színdarabokból*

Néhány szereplős, egyszerű helyzetű, realiztikus játékmódú jelenetek színpadra állítása (ajánlható valamely naturalista stílusú drámarészlet pl.: Barta Lajos, Bródy Sándor, Molnár Ferenc, E. Albee, Ö. von Horváth, A. Miller, E. O'Neill, J. P. Sartre, A. Strindberg, T. Williams szövegei).

Az írói szövegben lévő gondolatok érzések kifejezése színészi eszközökkel.

Naturalista játéktípus, valóságosság és illusztráció.

Valóságos ábrázolásra törekvő színészpédagógiai rendszerek, módszerek (K. Sz. Sztanyiszlavszkij, M. Csehov, L. Jouvet, L. Strasberg, Várkonyi Zoltán) alapelvei.

Színpadai jelenet dramaturgiája.

Színpadai kapcsolatrendszerek.

Az együttes játék kialakítása.

Tárgyi eszközök (kellék és bútor) használata.

Felkészülés a szerepalkotásra.

Felkészülés az előadásra.

2.3.4. *Kötött szövegű, verses drámarészletek előadása, színpadai stilizáció*

A színpadai stilizáció.

Stilizált szöveg és valóságos játékmód.

Önállóság és kreativitás a próbák során.

Színpadai jelenet dramaturgiája, jelenetek összefűzése.

A próbafolyamat egyes szakaszaira jellemző színészi feladatok, próbatechnikák.

A mesterségbeli alapok ismereteinek, elemeinek, technikáinak együttes alkalmazása a színházi próbafolyamat során.

Az alkotó állapothoz szükséges koncentrációs gyakorlatok, technikák alkalmazása kötött szövegű drámarészletek próbafolyamata és az előadása során. Pszichikai, fizikai sajátosságok, feltételek.

A színészmesterség alapismereteinek bemutatása kötött szövegű drámarészletek segítségével.

A színészi eszköztárszer (beszéd, ének, mozgás, tánc) rendezői instrukcióknak megfelelő, komponált alkalmazása és működtetése verses drámarészletek előadása során.

A beszédtechnikai felkészülés technikai eszköztára.

Kapcsolat kialakítása a közönséggel a színházművészet esztétikai és etikai normái szerint.

Ajánlott szerzők: Szophoklész, Euripidész, Plautus, W. Shakespeare, Lope de Vega, Calderon de la Barca, J. P. Corneille, Racine, Molière, F. Schiller, Katona József, Vörösmarty Mihály, Madách Imre.

2.3.5. *Lélektani ábrázolás megjelenítése különböző stílusú drámarészletek előadásával*

Összetett érzet és érzelem felidéző gyakorlatok.

Az érzelmi emlékezet működtetése.

Instrukció befogadása, értelmezése, rögzítése, végrehajtása.

A próbafolyamat egyes szakaszaira jellemző színészi feladatok, próbatechnikák.

Az alakítás gyakorlati és elméleti eszközrendszerének komplex felhasználása, hatáselemmé alakítása a próbafolyamat során.

Helyzet- és improvizációs gyakorlatok a próbák során, a színpadi kapcsolatrendszer kialakítása.

Szereptanulás.

Szerepépítési, karakterformálási alapismeretek beépítése a szerepépítés folyamatába. A szerepépítés technikái.

A színpadi előadás elkészítésének munkarendje.

Az alkotó állapothoz szükséges koncentrációs gyakorlatok, technikák alkalmazása a próbafolyamat és az előadások során. Pszichikai, fizikai sajátosságok, feltételek.

A színészmesterség alapismereteinek bemutatása az előadás egyéb tényezőinek, alkotóinak (szcenikai keret, partnerek, munkatársak) meghatározottságai között.

A beszédtechnikai felkészülés technikai eszköztára.

Az ábrázolt alak külső megjelenítésének esztétikuma.

A színészi eszközrendszer (beszéd, ének, mozgás, tánc) rendezői instrukcióknak megfelelő, komponált alkalmazása és működtetése.

Kapcsolat kialakítása a közönséggel a színházművészet esztétikai és etikai normái szerint.

Ajánlott szerzők: W. Shakespeare, A. P. Csehov valamint Barta Lajos, Bródy Sándor, Heltai Jenő, Sarkadi Imre, E. Albee, H. Ibsen, Ö. von Horváth, F. G. Lorca, A. Miller, E. O'Neill, J. P. Sartre, A. Strindberg, T. Williams szövegei.

2.3.6. *Filmszínészi játék*

A színház és a filmkészítés, filmgyártás szervezeti felépítésének különbségei és működése.

A film létrehozásában közreműködő szakemberek, szakmák.

A filmforgatás fázisai, technológiája. A film esztétikai eszközrendszerének komplexitása.

A filmszínészi alkotás technikai jellemzői, követelményei, feladatai.

A filmfelvétel technikai sajátosságai. A filmszínészi alkotás időkeretei.

A kamera előtti játék pszichikai jellemzői.

Az alakítás kamera előtt történő megteremtésének módszerei, technikai sajátosságai.

A színészi alkotás a filmalkotás egyéb tényezőinek, alkotóinak (szcenikai keret, partnerek, munkatársak) meghatározottságai között. A szakmai eszköz- és etikai normarendszer.

A színészi eszközrendszer (beszéd, ének, mozgás, tánc) rendezői instrukcióknak megfelelő, komponált alkalmazása és működtetése a kamera előtti játékban.

A film stílusának, műfajának, hangulatának, esztétikai jellegének színészi kifejezése.

2.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Színházterem

Színházi próbatermek (minimum 60 nm²)
Filmstúdió

3. Vers- és prózamondás gyakorlata tantárgy

3.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy oktatásának célja szövegértelmezési, elemzési stratégiák bemutatása, fejlesztése, valamint a szépirodalmi verses, prózai és párbeszédese formájú szövegek tagolt, árnyalt és kifejező előadásának elméleti és technikai megalapozása.

3.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A képzés egészét tekintve kölcsönhatásban áll a Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata tantárggyal, alakítja és felhasználja annak szakmai tartalmait. A szövegelemek elemzésekor felhasználja Színház-, film-, drámaelmélet és történet tantárgy valamint a középiskolai oktatás Magyar nyelv és irodalom tantárgya során elsajátítottakat.

3.3. Témakörök

3.3.1. *Egyszerű szerkezetű, hangulat- és tájfestő lírai és prózai művek elemzése és előadása*

A szövegtartalom és a színészi kifejezés összefüggései.

Az értelmezés jelentősége.

Szövegelemzési, verselemzési, poétikai, verstani ismeretek és azok alkalmazása az előadásanyag szöveges elemeinek feldolgozása során.

A szövegtartalom kifejezésének előadás-technikai alapismeretei.

A kifejezés beszédtechnikai ismeretei.

Gondolati ívek a szövegben.

A szöveg akusztikai formájának kialakítása.

Hangulatfestő és tájleíró líra (romantikus és a múlt századi magyar líra) egyes szám első személyben írott, a hang adottságoknak megfelelő, magas irodalmi értékű darabjainak előadása.

Ajánlott szerzők: Petőfi Sándor, Arany János, Vörösmarty Mihály, Ady Endre, Juhász Gyula, Kosztolányi Dezső

3.3.2. *Összetett szerkezetű, különböző verselésű lírai művek elemzése és előadása*

A beszédlátortalanság, a beszédhallás, a beszédtechnika, a beszédművelés fogalmai.

Fonetika, foniatéria, fonológia, logopédia fogalmai.

Kommunikáció, lámpaláz, modorosság fogalmai.

Verselési hagyományok, formák és típusok a magyar lírában.

A központozás akusztikus megjelenítése.

Az írásjelek szerepe az előadás akusztikus megformálásában.

Összetett szerkezetű, epikus, elbeszélő költemények elemzése és előadása.

Ajánlott szerzők: Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Arany János, Vörösmarty Mihály, Ady Endre, Babits Mihály, Juhász Gyula, Kosztolányi Dezső, József Attila, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Nagy László valamint kortárs költők.

3.3.3. *Párbeszédés szerkezetű és prózai szövegek előadása*

Dramai, verses, prózai szövegek elemzése, értelmezése, rögzítése.

Különböző szerkezetű, stílusú, műfajú szövegek (vers, monológ, dialóg) érzelmi, gondolati tartalmainak kifejezése a színpadi beszéd eszköztárával.

Helyzet-, szöveg-, szerepelemzési technikák alkalmazása az alakítás szövegelemeinek előadásában.

A beszédtechnikai ismeretek alkalmazása a színpadi beszéd kialakításában.

Árnyalt stílusú, humoros prózai művek előadása. Ajánlott szövegek: Nagy Lajos (Képtelen természetrajz) Karinthy Frigyes (Karcolatok, Humoreszkek, Tanár Úr kérem c. kötet egyes darabjai, Mark Twain: Ádám és Éva naplója).

Árnyalt stílusú, egyszerű dramaturgiájú jelenetek előadása. Ajánlott szerzők: Bródy Sándor, Barta Lajos, Móricz Zsigmond, Németh László, Heltai Jenő, Molnár Ferenc, Szép Ernő, Tamási Áron valamint kortárs szerzők

3.3.4. *Nép-és műballadák előadása*

Népi és műballadák feldolgozása.

Elbeszélő és párbeszédés szövegtípusok előadása.

A romantikus műballada típusai, alkotói.

A központozás akusztikus megjelenítése.

Az írásjelek szerepe az előadás akusztikus megformálásában.

Székely népballadák

Arany János balladái (pl. Ráchel siralma, Vörös Rébék, Tengeri hántás, Tetemrehívás, Hídavatás, Ágnes asszony, V. László, Zách Klára).

3.3.5. *Modern lírai és prózai művek elemzése és előadása*

Szövegelemzési, verselemzési, poétikai, verstani ismeretek és azok alkalmazása a modern lírai és prózai szövegek feldolgozása során.

Az elmúlt fél évszázad jellemző verstípusai, nyelvi gondolkodása.

Modern lírai alkotások elemzése, akusztikus megfogalmazása (kortárs magyar líra)

A központozás akusztikus megjelenítése.
Az írásjelek szerepe az előadás akusztikus megformálásában.
Típushibák a színpadi megszólaláskor.
A pódium esztétikája.
Különböző verstípusok előadása.
A kortárs - vallomások tematikájú - irodalom szövegtartalmainak kifejezése.

3.3.6. Drámai szövegek, monológok előadása

A szöveg rögzítésének módszerei.
Tagolás és váltások a színpadi beszédben.
A monológ felépítése.
Párbeszéd színpadi előadása.
Az irodalmi nyelv törvényszerűségeit követő élőbeszéd alkotása.
A különböző korok jellegzetes beszédstílusainak alkalmazása.
Drámai szövegek, beszédigényes, vallomások tematikájú jelenetek, monológok előadása.
Ajánlott szerzők: Katona József, Madách Imre, Vörösmarty Mihály, B. Brecht, A. P. Csehov, Ny. Gogol, M. Gorkij, G. Hauptmann, H. Ibsen, W. Shakespeare, G.B. Shaw, A. Strindberg, valamint kortárs szerzők.

3.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Színházterem.
Színházi próbatermek (minimum 60 nm²), tantermek.

4. Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata tantárgy

4.1. A tantárgy tanításának célja

Beszédelemzési módszerek, fejlesztő, javító, szinten tartó gyakorlatok ismertetése. A hallási figyelem, és a beszédszervek tudatos használatának kialakítása, fejlesztése. A légzés, lazítás, koncentráció gyakorlatainak bemutatása, elsajátítása.
A tantárgy tanításának célja továbbá elmélyíteni a színpadi középhaszang kialakításának és helyes használatának ismereteit. Bemutatni a hangzó- és artikulációs gyakorlatokat, a hangerő- és hangszíngyakorlatokat, a főbb kifejező eszközök: beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet alkalmazását, a hangsúlyszabályokat és hanglejtés kifejező használatát.
Elősegíteni a különböző szerkezetű, stílusú, műfajú szövegek (vers, monológ, dialóg) érzelmi, gondolati tartalmainak kifejezését.

4.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata tantárgy a képzés egészét tekintve kölcsönhatásban áll a Színészmesterség gyakorlata, valamint Vers- és prózamondás gyakorlata tantárggyal, segíti a komplex szakmai vizsgafeladatok színvonalas megvalósulását. A szövegelemek elemzésekor felhasználja a Színház-, film-, drámaelmélet és történet tantárgy során elsajátítottakat.

4.3. Témakörök

4.3.1. *Lazító, légző és koncentrációs gyakorlatok*

A beszédéről.

A hallás.

Beszédképzés, anatómiai alapismeretek.

Lazító gyakorlatok:

testrészenkénti lazítás,

teljes ellazítás,

a légzés megfigyelése, tanulmányozása relaxálás közben, lazítás fekvő, ülve, állva,

tónusszabályozó gyakorlatok (feszítés, lazítás) az egész testen majd testtájanként,

lazítás a beszédtechnikai gyakorlatok végzése közben,

a test tónusállapotának kontrollálása és szabályozása beszédgyakorlatok közben,

belső relaxálás.

A légzőszervek, a légzés.

A beszédlégzés tudatosítása gyakorlatok során.

Légzőgyakorlatok:

az élettani és a beszédlégzés különbségei,

rekeszlégzés,

légzőgyakorlatok mechanikusan mondható szövegekkel,

légzőgyakorlatok népdalokkal, gyermekversekkel,

tudatos tagolás a légzéssel a produktív és a reprodukív beszédben,

információ átadása a különböző légzésmódokban.

4.3.2. *A hangadás: zönggyakorlatok, hangerő, hangmagasság*

A hangadás.

Hanggyakorlatok:

a mellkasi és a szükséges szájteri rezonancia megerősítése m hanggal,
rezonancia gyakorlatok magánhangzókkal,
a kemény és a lágy hangindítás gyakorlatai,
a középhang beállítása és megerősítése,
hangringató gyakorlatok a fölösleges izomfeszültségek oldására,
szöveges hanggyakorlatok (gyermekversek, mondókák).
A hang magasságának változtatása (skálázás), a középhangsáv szélesítése.
Hangerőgyakorlatok a suttogástól az erőlködés mentes fokozásig.
Hangszíngyakorlatok, a kemény és a lágy hangvétel.
Hangadási módok megfigyelése: az elől szóló középhang megerősítése.
Változatok a hangadásban (hátról szóló, préselt, öblösített, levegős és fejhang.
Szöveges hangerőgyakorlatok, a fokozás és csillapítás, szöveges hangmagasság gyakorlatok, a középhangsáv szélesítése a magas és a mély hangok felé.).
Szöveges középhang gyakorlatok: erőteljes hangvétel, lágy hangvétel, szöveges hangmagasság gyakorlatok, szöveges dinamikai gyakorlatok, összetett gyakorlatok a fokozás, váltás, a hangszín és a hanglejtés tudatos alkalmazására

4.3.3. Artikulációs és hangzójavító gyakorlatok

Az artikuláció;
szöveg nélküli gyakorlatok (ciklikus hangsorok) a beszédszervek mozgásának ügyesítésére:
magánhangzó gyakorlatok,
mássalhangzó gyakorlatok,
artikulációs módok tanulmányozása,
szöveges magánhangzó gyakorlatok,
pergetett szövegmondás hibátlan artikulációval,
szöveges gyakorlatok mozgás, fizikai terhelés közben,
szöveges gyakorlatok megosztott figyelemmel,
a hibátlan artikulációjú pergetett szövegmondás begyakorlása,
a suttogó beszéd intenzitásának növelése szöveges gyakorlatokban,
a kiejtés változatai a főbb tájszólásokban.

4.3.4. Ritmus-, tempógyakorlatok

A szótagok időtartamának meghatározása.

Ritmus, tempó:

ritmusgyakorlatok,

csoportos ritmusgyakorlatok (kórus).

4.3.5. *A hanglejtés, hangsúly, hangszín gyakorlatai*

A hangsúlyozás alapismeretei.

Hangszínek, hangváltások kimunkálása.

A kifejező, helyes

hanglejtés,

hangsúly,

hangszín kialakításának gyakorlatai.

Hangsúly a szavakban, szókapcsolatokban, hangsúlyváltozatok.

A hanglejtés változatai azonos szólamon, szövegen belül.

4.3.6. *Nonverbális kifejező eszközök*

Tekintetjátékok:

beszédgyakorlatok tekintettartással,

vonzás és taszítás a tekintetben,

utasítások tekintettel.

Grimaszjátékok:

egymás utánzása,

grimaszok leolvasása, értelmezése,

Járás, testtartás, gesztusok megfigyelése és utánzása,

Egymás artikulációjának leolvasása, szinkronizálása.

Helyzetgyakorlatok a technikai gyakorlatok szövegeivel.

Helyzetgyakorlatok értelmetlen szöveggel.

4.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Színházi próbatermek (minimum 60 nm²).

Tükrös tanterem, megfelelő akusztikai adottságokkal.

5. Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata tantárgy

5.1. A tantárgy tanításának célja

A színpadi éneklés technikai alapjainak bemutatása. Légzéstechnikai, hangképzési, fiziológiai alapismeretek elsajátítása. A beéneklés, skálázás technikájának elsajátítása.

Alapfokú zeneelméleti ismeretek, kottaolvasás, zenei szakkifejezések (tempó, dinamika) feltárása.

A különböző hangulatú, műfajú dalok (operett, musical, sanzon, táncdal, kuplé stb.) műfaji sajátosságainak, előadási technikáinak megfigyelése, elemzése, reprodukálása.

5.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A tantárgy épít a közoktatás korábbi szakaszaiban az Ének tantárgy során elsajátított ismeretekre. A 14. osztály során javasoltan együttműködik a Színészmesterség, valamint a Vers és prózamondás tantárgyakkal

5.3. Témakörök

5.3.1. *Légzéstechnika*

Az éneklés anatómiája, Az éneklés során szerepet játszó szervek és izomcsoportok.

A helyes légzéstechnika elmélete, a szabályos levegővétel.

A növendékek hibáinak felismertetése, tudatosítása.

Légző gyakorlatok tanulása, tudatosítás után folyamatosan ismételt gyakorlása.

5.3.2. *Hangadás, skála-gyakorlatok*

A hangképzés elmélete.

Hangképzés a gyakorlatban.

Skála-gyakorlatok.

Zöngégyakorlatok.

Vokálisra nyitás gyakorlatai.

Futó skálák gyakorlatai.

Hosszabb futó-skálák gyakorlatai.

Rezonáns érzet erősítése.

Tartott hangok, levegőbeosztás gyakorlása.

Staccato gyakorlatok.

Magasságok automatizálása felülről indított skálával.

5.3.3. Népdalok, népdalfeldolgozások, virágénekek előadása

Skálától a daléneklésig.

Népdalok, népdalfeldolgozások előadása.

Zongorakísérettel ellátott virágénekek, gyermekdalok előadása.

Néhány - képességnek megfelelő nehézségű - dal kiválasztása közös feldolgozása.

Ajánlott zenei anyag: Ádám Jenő: A dal mesterei I-II. kötet.

Kerényi György: Énekiskola II. kötet dalaiból.

5.3.4. Sanzonok, táncdalok, duettek előadása

Érzelmek kifejezése.

A színpadi kapcsolat.

Sanzonok műfaji, technikai jellegzetességei.

Táncdalok műfaji, technikai jellegzetességei.

Könnyebb operettek (ajánlott szerzők: Eisemann Mihály, Zerkovitz Béla, Ábrahám Pál, Kálmán Imre) műfaji, technikai jellegzetességei.

5.3.5. Dramatikus szerkezetű sanzonok, kuplék előadása

A színpadi éneklés.

A hang- és énektechnikai ismeretek alkalmazása különböző hangulatú és műfajú dalok, kuplék, sanzonok, énekelt versek, dalmű részletek előadásában.

A dramatikus dalműfajok rövid áttekintése, híres előadói, zenehallgatás, esetleg videofelvétel megtekintése.

A kuplé.

Megzenésített vers: sanzon.

Ajánlott zenei anyagok: pl. „Szalonspicc-album” (kuplék), „Darvas-album, Ruttkai-album, Domján-album (sanzonok)”.

Az előadói készség alkalmazása énekes előadásmód során.

5.3.6. Musicalrészletek előadása

A zenés színészmesterség alapismeretei és párhuzamos alkalmazása.

Hangtechnikailag igényes dalok pl. francia sanzonok, amerikai örökzöldek, könnyebb musical részletek előadása.

Dramaturgiailag és hangtechnikai szempontból összetettebb musical részletek előadása

5.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Énekszoba zongorával.

Színházi próbatermek (minimum 60 nm²), tantermek.

6. Színpadi mozgás gyakorlata tantárgy

6.1. A tantárgy tanításának célja

A színpadi jelenléthez, alkotáshoz szükséges test-tudat kialakítása. A fizikai kondíció, állóképesség fejlesztése. A test részeinek, izomzatának tudatosítása és kontrollált irányítása. A feszítés, lazítás technikáinak elsajátítása. A színpadi kifejezéshez szükséges test-használat kialakítása.

Az izomzat differenciálása és differenciált használata.

Színpadi kontakt-mozgás alaptechnikáinak elsajátítása.

Alkalmazott koreográfiák, megfigyelése, rögzítése, reprodukálása.

Balett-tánc, jazz-balett, néptánc mozgásformák és stílusok alapelemeinek bemutatása.

A testtartás, a testhelyzet, a helyváltoztatás, a jelbeszéd, a gesztus, a mimika eszközrendszere, alkalmazásának alapismeretei.

A test- és arcjáték szerepének kiemelése a karakterábrázolásban, a jellemvonások színpadi megjelenítésében.

Célja továbbá, megismertetni, a test részeinek mozgáslehetőségeit, a különböző korok és stílusok mozgásjellemzőit, magatartásait, a néptánc jelentőségét kultúránkban, a mozgás jellemábrázoló karakterjegyeit. Ösztönözi az egyéni mozgásstílus kialakítására, az improvizációs készség kibontására.

Kialakítani a színészi tevékenységhez szükséges önfegyelmet, a rendszeres mozgás igényét.

6.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A tantárgy épít a közoktatás korábbi szakaszaiban a Testnevelés, Tánc és dráma tantárgyak során elsajátított ismeretekre. A 14. osztály során javasoltan együttműködik a Színészmesterség, valamint a Vers és prózamondás tantárgyakkal.

6.3. Témakörök

6.3.1. Színpadi mozgás-tréning, koordinációs gyakorlatok

A színpadi jelenléthez, alkotáshoz szükséges test-tudat, test-használat, kondíció, kialakítása. Kontakt és koreografikus alapelemek.

Az izomzat differenciált használata. A színpadi figura mozgásrendszerének (a testtartás, a testhelyzet, a helyváltoztatás, a jelbeszéd, a gesztus, a mimika eszközei) kialakítása.

A színpadi alkotás tánclemeinek megalkotásához szükséges mozgáskoordinációs képesség, állóképesség és kondíció kialakítása.

6.3.2. *Testtudat kialakítását célzó technikák*

A testtudat fogalma.

A test és tudat egységét, a belső világot megismerő tréningek, technikák, rendszerek.

Az ideokinesis.

Az Alexander-technika.

A SkinnerReleasing – technika.

A Pilates-módszer.

A jóga.

6.3.3. *Tánctechnikai tréningek (balett-, jazz tánc)*

Balett-tréning program kialakítása és folyamatos működtetése.

Testrészek megismerése, izolációja, mozgáshasználata.

Testtartás.

Lábhelyzetek – karpozíciók.

Irányok – térbeosztás.

Ugrások.

Forgások.

Rúdgyakorlatok.

A gyakorlatok használata, tréning.

Jazz-tánc.

Izolációs alapgyakorlatok.

Tréning összeállítás.

Klasszikus amerikai jazz elemek.

6.3.4. *Kontakt-technikák*

Mozgásirányok, ritmusok váltogatása.

Dinamikus mozgássorok összehangolt végzése.

Akrobatikus színpadi mozgások kivitelezése.

Színpadi vívás és kézitusa megjelenítése.

A különböző mozgástechnikai elemek gördülékeny, s az adott elvárásoknak megfelelő reprodukálása.

6.3.5. Pantomim

Színpadai test- és arcjáték.

A színpadai kifejezéshez szükséges test-használat kialakítása. Az izomzat differenciálása és differenciált használata.

A testtartás, a testhelyzet, a helyváltoztatás, a jelbeszéd, a gesztus, a mimika eszköztanrendszere, alkalmazásának alapismeretei.

A test- és arcjáték szerepe a karakterábrázolásban, a jellemvonások színpadai megjelenítésében.

A gesztusnyelv alapismeretei.

Karakterek és karakterváltások ábrázolása non verbális eszközökkel.

Színpadai etűdök és helyzetgyakorlatok megjelenítése a gesztusnyelv eszköztanrendszerének alkalmazásával.

Stilizált mozgásformák megjelenítése.

Különböző élőlények és élettelen tárgyak, valamint tereptárgyak pantomimikus megjelenítése.

Színpadai botlások, esések, zuhanások, kézitusák stilizált megjelenítése.

6.3.6. Néptánc

A néptánc szerepe, jelentősége a magyar kultúrában.

A néptánc területi felosztása, típusai.

A magyar néptánc, ugrós tánc típusainak alapmotívumai.

Néptánc mozgásformák, fajták és stílusok alapismereteinek elsajátítása és alkalmazása.

A különböző néptánc dialektusok jellemzői.

6.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Színházterem.

Színházi próbatermek (minimum 60 nm²), tantermek.

Baletterem, színházterem

7. Színház-, film-, drámaelmélet és történet tantárgy

7.1. A tantárgy tanításának célja

A tantárgy tanításának célja, hogy ismertesse a növendékek előtt a színház és filmművészet, valamint drámairodalom jelentős korszakait megjelenítő műalkotásokat, azok elemzéséhez, feldolgozásához szükséges szempont- és eszköztant rendszert alakítson ki. A kiemelkedő művészi alkotások vizsgálatán keresztül bemutassa a műelemzéshez szükséges alapfogalmakat és ezek alkalmazásainak technikáit. Jellemezzen szöveg-, helyzet- és szerepelemzési módszereket, amelyek felhasználása segítséget nyújthat a hiteles színészi alkotás létrehozásához.

7.2. Kapcsolódó közismereti, szakmai tartalmak

A tantárgy támaszkodik a közoktatás közismeretei tárgyainak (Magyar nyelv és irodalom, Történelem) tananyagelemeire. Feladata, hogy felkészítse a növendékeket a szakmai elméleti szóbeli vizsgafeladat teljesítésére, valamint elemzési szempontrendszerrel, tárgyi ismeretekkel segítse a Színészmesterség gyakorlata, valamint a Vers és prózamondás gyakorlata tantárgyak vizsgafeladatainak sikeres megvalósulását.

7.3. Témakörök

7.3.1. Irodalmi műelemzés, poétikai és dramaturgiai ismeretek

A metaforikus nyelvi kifejezés, a kötött ritmusú szövegforma feldolgozásának módszertana.

Rímképletek, kötött és szabad versformák jellemzői, elemzési technikái.

A XX. századi és a kortárs líra főbb irányzatai, típusai. A kortárs vers nyelvi jellemzői, képalkotása, elemzési technikái.

A prózai művek elemzési technikái, stratégiája. A kompozíció, a valóság, az értékek, a nyelvi megformáltság síkjainak elemzése. A szövegritmus, a szövegszerkezet és a szövegkohézió kérdései.

A XX. századi és a kortárs próza stilisztikai, tematikai, műfaji jellemzői, elemzési technikái.

A dráma és a filmforgatókönyv szövegtípusai, szövegek műfaji sokszínűsége. A szövegek szerkezeti jellemzői, elemei, feldolgozásuk módszerei, kategóriái.

Poétikai, irodalomelméleti alapismeretek.

A drámai kompozíció elemei, sajátosságai. Drámaelméleti alapfogalmak (expozíció, alapszituáció, bonyodalom, tetőpont, végkifejlet).

Drámamodellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes) jellemzői. A drámai műfajok szerkezetének közös és eltérő elemei.

A drámai szövegek, helyzetek, karakterek elemzésének módszerei, szakaszai, eszközei.

Az átfogó cselekmény elemzése, a szerep dramaturgiai helyzetének és funkciójának kijelölése.

A drámai dialógus szövegének sajátosságai, elemzésének technikái.

A dramaturgiai fogalmak használata, a dramaturgiai eszközök (késleltetés, előre jelzés, ellenpontosítás stb.) felismerése és beépítése a szerepalkotás folyamatába.

A jelentős drámai irodalmi művek, forgatókönyvek elemzése.

Színházi előadások, játékfilmek elemzése.

7.3.2. Művelődéstörténeti és művészettörténeti korszakok

Az előadás szövegének művelődéstörténeti, társadalom- és esztétikátörténeti, irodalomtörténeti beágyazottsága.

Az egyetemes művelődéstörténet jelentős korszakai, szemléleti, eszmei, társadalomtörténeti jellemzői:

az őskori és a folyami kultúrák,

a görög és római kultúrák,
a középkor,
a reneszánsz és humanizmus,
a reformáció és ellenreformáció,
a felvilágosodás,
a klasszicizmus,
az európai és a magyar romantika korának kultúrája,
a magyar reformkor és a századforduló művelődési folyamatai,
az európai avantgárd irányzatait és hatása a magyar művészeti életre,
a két világháború közötti magyar művelődési élet jellegzetességei,
az 1945 utáni és a jelenkori kulturális folyamatok.
A korstílusok esztétikai jellemzői, hatásuk a színházművészetre.
A XX. századi színházművészet társadalom- és kultúrtörténeti beágyazottsága.
A színpadi korszakok, műfajok, típusok művészettörténeti beágyazottsága.
A főbb művészettörténeti korszakok jellemzői, emblematikus alkotói, művei
A művészettörténeti stíluskorszakok hatása a színházművészet eszközzrendszerére (szcenika, díszlet, zene, jelmez stb.) a művészeti ág története során.

7.3.3. *Jelmez-, viselet-, és divattörténet*

A viselet- és divattörténet jelentős korszakai.
A viselet és a jelmez összefüggései.
A színpadi jelmez esztétikai hatása, jelmeztörténeti stíluskorszakok, irányzatok.
A jelmez a színpadi ruha szerepe a színészi alakítás eszközzrendszerében.
A jelmez- és viselettörténet stíluskorszakai és azok hatása a színházművészet játékstílusának, esztétikai értékalakzatának egészére a művészeti ág története során.
A különböző korok, országok divatja, a különböző társadalmi osztályok viseletei (kiegészítőkkal együtt).
A kosztüm, a paróka, jelmez és arcfestés (smink) használatának alakulása.

7.3.4. *A színház- és a filmművészet elmélete, esztétikája*

A színjáték, a színpadi előadás fogalmának, elemeinek, alkotórészeinek elemzése, azok történeti változásainak áttekintése.
A színházművészet komplex eszközzrendszere, esztétikai összetettsége, alkotófolyamatának sajátosságai, szakaszai, helyszínei.
A műalkotás tárgyiasulásának, elemzésének problémái.

Az esztétika fogalma, tárgya, minőségei, kategóriái.

Művészetelmélet, színművészeti ágazatok, típusok.

A színházművészet komplexitása. A színjátéktípusok szerkezete, elemei, elemzési módszerei.

A színpadi látvány, a színpadi játéktér technikai vonatkozásai. A díszlet, a jelmez, a bútor, a kellék, a hang- és fénytechnika szerepe az előadás egészében.

A színpadtechnikai eszközrendszer elemei, működésének célja és technikája, esztétikai hatása.

A színészi ábrázolás tárgyi környezete, a scenikai eszközök alkalmazásának módszertana.

A színházművészet esztétikai értékalakzata, az értékalakzat formálódása a XX. század során. Kortárs színpadi hatáselemek.

Színpadi szerep esztétikai formáinak kialakítása, szerepépítési módszerek.

Próbamódszerek és alakítások elemzése.

A szerepalkotás szakaszai, folyamata. Az alakításhoz szükséges színészi eszköztár kialakításának és működtetésének módszerei.

Az alakítás megteremtésének időbelisége, a próbafolyamat szakaszai, céljai, részeredményei.

A mozgóképes és a filmalkotás szerkezete, elemei, szerkezetének változatai.

Jelentős filmesztétikai, -elméleti és történeti fogalmak, folyamatok.

A film dramaturgiája, a kép, az utalás, a képváltások, a montázs, narráció.

A szerzői és a szórakoztató film eltérő jellemzőinek megfogalmazása.

A mozgóképes műfajok, modellek és típusok a művészeti ág története során, s azok jellemzői. Műfaj történeti és elméleti alapismeretek.

Film- és televíziós szerep esztétikai formáinak kialakítása, szerepépítési módszerek. Próbamódszerek és alakítások elemzése.

A szerepalkotás szakaszai, folyamata. Az alakításhoz szükséges színészi eszköztár kialakításának és működtetésének módszerei.

Az amerikai filmszínészi iskola

Az európai filmszínészet új típusú műhelyei.

7.3.5. Egyetemes színháztörténet

A színházművészeti előadás szerkezete, elemei. A színpadi műfajok, modellek és típusok a művészeti ág története során, és azok jellemzői.

A színházművészet főbb játéktípusainak eszközrendszere és alkotási módszerei.

Az ókori görög, római színház és dráma.

A középkori liturgikus színjátszás.

A reneszánsz korának színjátszása.

A "farce", a commedia dell'arte jellemzői.

A barokk és a felvilágosodás színháza.

A klasszicizmus.

A romantika színháza.

Az európai színjátszás XX. századi történetének jelentős irányzatai és alkotói.
Jelentős kortárs irányzatok.
Színházi előadások elemzése.

7.3.6. Magyar színháztörténet

A magyar színjátszás kezdetei.
A magyar színjátszás kialakulása, a vándorszínészet kora.
A Pesti Magyar Színház megnyitásától a Nemzeti Színház aranykoráig, Paulay Ede tevékenysége.
A századforduló színházi élete Magyarországon.
A két világháború közötti magyar színjátszás.
Az 1945 utáni magyar színházi élet sajátosságai, alkotói.
Határon túli magyar színjátszás.
A rendszerváltást követő színházi struktúra.
Kortárs magyar színház.

7.3.7. Egyetemes drámatörténet

A drámatörténet főbb korszakai, jelentős alkotói, drámatípusai az ókortól a kortárs művekig.
A meghatározó jelentőségű drámai művek szerkezeti, stilisztikai, szcenikai elemzésének gyakorlata.
A drámai kompozíció, a szerkezet elemei, kategóriái, azok változása a műnem története során.
A drámai műnem főbb műfajainak, típusainak kialakulása, jellemzőik, szerkezeti hasonlóságai és eltéréseik.
Az ókori görög és római dráma sajátosságai.
A középkor liturgikus és világi drámairodalmának típusai.
A „farce”, a commedia dell’arte jellemzői.
A reneszánsz és a manierista dráma eredményei, jelentős alkotóinak életműve.
A spanyol barokk dráma alkotói, dramaturgiai jellemzői.
A francia klasszicizmus drámairodalmi törekvései, alkotói.
A romantikus dráma.
A polgári dráma jellemzői, meghatározó alkotásai.
Az egyetemes drámairodalom irányzatai, alkotói a XX. század első felében.
Az amerikai dráma.
Az abszurd és a groteszk dráma.
Az egyetemes drámairodalom irányzatai, alkotói a XX. század második felében.

7.3.8. Magyar drámatörténet

A magyar drámairodalom kezdetei.

Magyar dráma a felvilágosodás korában.

A XIX. századi magyar romantikus dráma története, típusai, kiemelkedő alkotói, alkotásai.

Naturalista kísérletek.

A XX. századi magyar dráma tematikai és formai irányjai, alkotói, kiemelkedő alkotásai.

Polgári dráma, szalon-vígjáték a két világháború között.

Történelmi drámák a XX. századi magyar irodalomban, a parabola műfaja.

Politizáló színház és dráma.

Határon túli magyar drámairodalom jelentős alkotói, műhelyei.

Értelmiségi sorskérdések a magyar drámairodalomban.

Groteszk és abszurd kísérletek.

Kortárs magyar drámai törekvések, alkotók.

7.3.9. A színművészet etikai, pszichológiai vonatkozásai

A színpadi és a mindennapi személyiség jellemzői.

A művészi alkotás etikai alapjai, a folyamat etikai jellemzői.

A színházművészet etikai normáinak sajátosságai.

Művészi szabadság és kötöttség a színházművészetben.

A színházi és a mozgóképes produkciók alkotási folyamata, alkotói és a hozzájuk kötődő etikai vonatkozású viszonyok.

A színész munkakapcsolata a színházművészet, a mozgóképes művészet egyéb tényezővel, szereplőivel. A viszonyok etikai vonatkozásai.

A társulat és az alkotó közösség etikai normái.

A színészi alkotás etikai szabályozottsága. Az alázat, az empátia, a konfliktus, a kompromisszum fogalma, etikai vonatkozásai.

A színművészet lélektani folyamatai, jellemzői.

Konfliktus és stressz az alkotás különböző fázisaiban.

Relaxáció, koncentráció, szuggesztió, önszuggesztió az alkotófolyamatban.

A színészi ábrázolás paradoxona, a " nyilvános egyedüllét", a " mi lenne, ha" kategóriái

A beleélés szerepe a színészi ábrázolásban.

A lélektani megfigyelés, önmegfigyelés, az elemzés és önelemzés, a pszichikai kondicionálás stratégiája, technikái, gyakorlatai

A színházi munkaterület lélektani terheltsége, konfliktus, stressz. Feldolgozási stratégiák.

Az előadóművész alkotásának lélektani feltételrendszere, a feltételek kialakításának módszerei

A befogadó és az alkotó sajátos lélektani kapcsolata a pódium-művészet keretein belül.
A figyelem felkeltésének és a művészi hatás létrehozásának pszichikai feltételei

7.3.10. Egyetemes és magyar filmtörténet

A filmművészet jelentős korszakai, ábrázolási módszerei.

A filmművészet komplexitása, szerkezeti elemei, eszközrendszere.

Az eszközrendszer alkalmazásának stílustörténeti változatai.

A filmművészeti korszakok jellemzői, szemléleti sajátosságai, sajátos eszközrendszere, színészi játéktílusainak jellemzői.

A némafilm.

A hangosfilm a II. világháborúig.

Filmművészeti korstílusok a II. világháborút követően (A neorealizmus, A francia újhullám, Az angol free cinema).

Az európai művészfilm (szerzői film) nagy egyéniségei (Fellini, Bergman, Bresson, Antonioni).

Kelet-európai filmművészet áramlatok (A cseh, a lengyel, az orosz film törekvései, alkotói, alkotásai).

A magyar film története, jelentős alkotói (Szabó István, Sándor Pál, Fábri Zoltán, Jancsó Miklós, Kósa Ferenc, Sára Sándor, Makk Károly, Bacsó Péter, Nemes Jeles László).

A jelentős filmalkotások elemzése.

7.3.11. Zenés színpadi művek elmélete és története1

Zene és dráma, zene és színház (pl. Szentivánéji álom – Mendelssohn, Beaumarchais – Mozart, Balázs Béla – Bartók Béla A kékszakállú herceg vára).

Az opera jellemzőinek áttekintése, szabadon választott művek alapján.

Az operett jellegzetességei (pl. Offenbach, J. Strauss, Lehár, Kálmán művei alapján).

A musical műfaj jellemzői (pl. Hegedűs a háztetőn, Az Operaház fantomja alapján).

A rockopera műfaji sajátosságai, zenei világa (pl. István a király).

A balett és táncjáték, mint zenei műfaj (pl. Stravinsky vagy Bartók egy-egy műve).

Jazz és a populáris zene sajátosságai szabadon választott művek alapján.

A népzene és világzene jellemzői szabadon választott művek alapján.

7.3.12. Vizuális kultúra

A művészi közlés, mű és jelentése.

Művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok.

A fotografikus kép.

A mozgóképi kifejezés.
A tömegkommunikáció
Az újabb, kísérleti médiumok.

7.3.13. *Mozgóképkultúra- és médiaismeret*

A mozgóképben és a médiában a figyelemirányítás, hangulatteremtés és értelmezés fő eszközei.
A mozgóképi elbeszélés eszközei.
A szerzői kultúra és tömegkultúra, mint eltérő beszéd módok.
A tömegkommunikáció, nyilvánosság, hálózati kommunikáció.
Az új média formái és szövegépítkezési sajátosságai.
A médiaipar, médiafogyasztás és –befogadás.
Médiareprezentáció, valószerűség és hitelesség.
Médiaetika, médiaszabályozás.

7.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Filmvetítésre alkalmas szaktanterem.

Az egyes tananyagegységek elsajátításának sorrendje a tantárgyak leírásában megfogalmazott szerkezet szerint javasolható.

A készségfejlesztő gyakorlati tantárgyak (Beszédtechnika csoportos és egyéni gyakorlata, Ének- és hangképzés egyéni és csoportos gyakorlata, Színpadi mozgás gyakorlata), valamint az elmélet tantárgy (Színház-, film-, drámaelmélet és történet) esetében, az alapismeretek kialakítását követően, a tananyagtartalmak párhuzamos, folyamatos ismétlésre épülő oktatása is javasolható.

Elméleti képzési idő aránya: 30%

Gyakorlati képzési idő aránya: 70% (50%–ban színpadi szakmai gyakorlat).

A színpadi szakmai gyakorlat megszervezhető a képzési sajátosságok figyelembevételével, színpadi produkciók elkészítésével, próbaidőszakának megvalósításával, professzionális színházi feltételrendszerben történő bemutatásával.